

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalárska práca

MOJA MYSEĽ JE AKO ŠTAHOVAVÍ VTÁCI

Lucia Devetáková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umenia
Študijný program Výtvarné umenie
Študijný odbor Socha a priestor
Špecializácia Sochárstvo

Bakalárska práca

MOJA MYSEĽ JE AKO SŤAHOVAVÍ VTÁCI

Lucia Devetáková

Vedúci práce: Prof. akad. soch. Jiří Beránek
Katedra výtvarného umenia
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prehlasujem, že som umelecké dielo vypracovala samostatne a nejedná sa o plagiát.

Plzeň, apríl 2019

OBSAH

1. Popis prípravy a reflexia procesu vlastnej tvorby	1
2. Popis výsledného diela a jeho využitie, či adjustácie	5
3. Zoznam použitých zdrojov	7
4. Resumé	8
5. Zoznam príloh	9

1 Popis prípravy a reflexia procesu vlastnej tvorby

V našom svete je mnoho senzitivity. Moja práca je založená na jej pozorovaní a zachytávaní v každodennom živote. Hľadani nielen v predmetoch, ľuďoch, zvieratách a rastlinách ale aj v priestore medzi nimi. Hlavné témy, ktorými sa zaoberám sú sentimentalita, percepcia sveta, zbieranie artefaktov ako dôkaz vlastnej existencie a skúmanie vzťahov. Tému bakalárskej práce Moja myseľ je ako sťahovací vtáci som si vybrala kvôli jej obsiahlosti a filozofickému smerovaniu.

Uvažujem, čo je moja realita, ako ju vnímam a tvarujem mojim pôsobením. Súčasne pozorujem, ako ma vonkajšia realita ovplyvňuje a pôsobí na mňa ako osobnosť. Mojim zámerom je zachytiť a vyjadriť pocity z rôznych situácií a vnemov ktoré zažívam a sprostredkovať ich vo vizuálnom jazyku.

Všímam si, akým spôsobom pracuje moja myseľ. Odkrývam textúry a rytmy plynúcich myšlienok a miesta, kam sa najčastejšie uberá moja pozornosť. Vonkajší svet vnímam ako odraz môjho vnútra, krásu vecí ako ideu v mojej mysli, pretože krása môže existovať len ak existuje jej pozorovateľ. Naša skutočnosť závisí na spôsobe, akou na ňu nahliadame ale aj akým spôsobom ju interpretujeme.

Kognitívny konštruktivizmus v psychológii hovorí o tom, ako si každý jedinec tvorí vnútorný svet a ako chápe svet okolo seba pomocou myslenia. Prístup k zážitkom cez naše prirodzené prostredie a všetky zážitky a aktivity, ktoré toto prostredie obsahuje, funguje cez pojmy utvorené pozorovateľom a cez znalosti, ktoré z nich vychádzajú. Tie používame na interpretáciu zážitkov, alebo na pochopenie významov. Preto má každý človek v sebe svoju jedinečnú verziu sveta.

Všetko naše poznanie sveta, zdravým rozumom aj vedeckým myslením, zahŕňa konštrukcie, súbor abstrakcií, generalizácií, formalizácií a idealizácií, špecifické pre príslušnú úroveň organizácie myšlienok. Každá forma poznania je skonštruovaná selekciou a štruktúrovaním.

Príbehy sú považované za primerané formy reprezentácie reálnych zážitkov. Tento naratívny prístup k reflexii vlastného života je zaujímavý v tom, že ľudia majú tendenciu interpretovať svoj život špecifickým lingvistickým štýlom.

Hlavnou funkciou mysle je teda „vytváranie sveta“, či už vo vedách alebo v

umení. Konštruktivistický princíp hovorí, že „príbehy“ sa „nedejú“ v reálnom svete, ale sú skonštruované v ľudskej hlave. A keďže sú naše životy skonštruované, znamená to, že ich máme radšej vnímať ako kontinuálnu interpretáciu a reinterpretáciu našich zážitkov?

Kultúrne tvarované kognitívne a lingvistické procesy, ktoré vedú rozprávanie životných príbehov, postupne dosiahnu silu štruktúrovať percepčné zážitky, organizovať pamäť, segmentovať a významovo budovať tieto „udalosti“ života. Nakoniec sa staneme autobiografickými príbehmi v ktorých „rozprávame“ o našich životoch. Špecifický spôsob rozprávania a spôsob myslenia jedinca sa stanú po čase takým zvykom, že diktujú štruktúrovanie samotného zážitku. Kladú cesty v pamäti nielen pre riadenie životného príbehu do tejto chvíle, ale určujú aj smerovanie v budúcnosti. Život už nie je „čo bolo“, ale ako je to interpretované a reinterpretované.¹

Namiesto analyzovania a vysvetľovania len vo verbálnom jazyku, triedim plynúce myšlienky aj cez fotografie, kresby, a objekty. Každý z nich nesie určitú informáciu a osobnú symboliku. Ide o individuálnu mytológiu, metajazyk, spôsob, ktorým spracovávam podnety na základe svojho vlastného, subjektívneho prežívania.

Prvý krát použila tento pojem v 70. rokoch nemecká historička umenia Karin Thomasová vo svojich *Dejinách výtvarných štýlov 20. storočia*, v ktorých jednu z kapitol venujúcu sa postmodernému umeniu nazvala *Individuálna mytológia a súkromné šifry*. Slovami K. Thomasovej: „Toto retrospektívne triedenie minulej skutočnosti nechce byť chápané ako útek od prítomnosti, lež chce, aby sme ho chápali ako hľadanie skrytých súvislostí, ktoré v hektickosti našej doby možno použiť ako vzorec seba nachádzania.“²

K umelcom individuálnych mytológií u nás patria napríklad Július Koller, Rudolf Sikora a Mária Balážová.

„Umelci sa orientujú na vlastné podvedomie, mytologické predstavy, meditáciu, subjektívne prežívanie spoločenských problémov, ale i tradičných mytologických príbehov. Zatiaľ čo umelec sa stáva akýmsi prostredníkom medzi realitou a hlbokou subjektivitou, umelecká tvorba v akejkoľvek forme je zas nástrojom sebareflexie.

1 http://ewasteschools.pbworks.com/f/Bruner_J_LifeAsNarrative.pdf

2 <http://ostium.sk/language/sk/mytus-a-vizualne-umenie/>

Výsledkom tohto prežívania skutočnosti a umenia je vznik nových mytologických znakov a symbolov, ktoré sa neopierajú o objektívne interpretácie, ale o subjektívnosť autora.³

Francúzsky symbolista Odilon Redon (1840 – 1916), ktorého diela som mala možnosť vidieť, má vo svojich obrazoch prítomné mytologické námety, poetiku, hudbu a snové krajiny. Očarili ma hlavne maľby androgýnnych portrétov so zatvorenými očami, ktoré akoby plávali v nekonečnosti a vyvolávali vo mne hlboký pokoj. Tento motív vo mne evokuje tajomstvo, sen a vnútorný život.

Veľkou inšpiráciou je pre mňa tiež americký maliar a sochár Cy Twombly (1928 – 2011). Na jeho surové „stopy“ v dielach môžeme nahliadať ako na surrealistický automatizmus potlačený do extrémov.⁴ Poézia, kresba, maľba a rukopis, to všetko sa stalo jedným celkom. Vygumované a znovu obtiahnuté slová, odkazy, písmená, alebo len náznaky rukopisu, presvitajúce cez škvryny bielej farby vytvárajú rôzne asociácie a hovoria osobný príbeh citlivého umelca. Twomblyho rozmazaná forma a zvlnená linka kondenzuje zrak, čuch a hmat ktoré spája dokopy akt čítania – zvuk slov. V jeho prácach vyzerajú línie takmer ako predĺženia jeho nervového systému, alebo seizmografické vibrácie jeho ruky. Tento expresívny prístup, ktorý má v sebe spontaneitu a úprimnosť so mnou veľmi rezonuje.

Moja bakalárska práca vznikla aj na základe predošlých prác, ktoré som začala robiť v Poľsku na mojom študijnom pobyte. Prebádala som rozličné prístupy robenia „stôp“ so zámerom rozvinúť svoju predstavivosť a nájsť viac uvoľnenejší spôsob ako sa vyjadriť v kresbe. Napríklad som si ľahla na zem a obkresľovaním vlastného tela na papieri priloženého k stene som zisťovala, kam až dočiahne linka moja ruky, a aká je to skúsenosť kresliť pomocou celého tela. Potom som navrhla spolužiačke, aby sme si sadli na papier otočené chrbtom k sebe a kreslili bez nejakého väčšieho premýšľania. Výsledkom boli prelínajúce sa územia nášho priestoru a tiež odlišné rukopisy liniek.

Rada používam tému rúk, pretože sú dôležitým kontaktným prostriedkom medzi vonkajším a vnútorným svetom. Obkresľovala som moje ruky tak, že som najprv položila ľavú ruku na papier a obkreslila ju pravou rukou a potom opačne. Na výsledku sa dá

3 <http://ostium.sk/language/sk/mytus-a-vizualne-umenie/>

4 <https://www.nytimes.com/2011/07/07/arts/design/cy-twombly-an-art-who-emphasized-mark-making.html>

porovnať rôzna kvalita kresby obidvoch rúk a prišlo mi zaujímavé, do akých možných smerov a médií môžem posunúť toto tvorenie stôp.

Nachvíľu som si predstavila, že som dieťa a bezstarostne som kreslila farbičkami na vyhradenej stene ateliéru. Kresba zostala len v čisto abstraktných linkách bez konkrétneho námetu a podnetný bol najmä proces, bez očakávania nejakého zmysluplného výsledku.

Ďalej som si vybrala predmet z penového materiálu, ktorý som rôzne lepila a rezala, namočila do farby a robila ním stopy na papier. Výtvarným prostriedkom môže byť naozaj čokoľvek a výsledok je prekvapivý.

Rozmýšľala som, ako zobrazíť vzťah a spojenie medzi ľuďmi. Nakreslila som línie na pokožku tela, ktoré plynule prechádzali s mojej ruky na ruku druhého človeka.

Urobila som tiež s pomocou kamarátovej ruky nástroj na kreslenie, keď som pripevnila fixky na každý jeho prst a kreslila touto jeho rukou na papier. V tvorbe týmto spôsobom bol zaujímavý hlavne aspekt náhody.

Všetky malé cvičenia a experimenty mi otvorili nové obzory, ako možno kresbu rozvinúť aj ako priestorové médium.

2 Popis výsledného diela a jeho využitie, či adjustácie

Po týchto cvičeniach som chcela kresliť niečo jednoduché a výstižné. Vytvorila som kresby postavené na technike zapisovania kontinuálne plynúcich myšlienok a pocitov. Je to proces podobný zápisu myšlienok do denníka. V momente kreslenia týchto línií mám impulz opísať niečo lyrické, čo ale nevyjadním skutočnými slovami, iba sa inšpirujem spôsobom akým sa píše poézia, a tým vniká kombinácia kresby, písma a stôp.

Zaznamenávala som momentálne vnútorné bytie, zápis mojich predstáv, dejúci sa spoluprácou ruky s plynutím myšlienok, činnosť pri ktorej mám pocit, akoby sa diala sama osebe a moje ruky sú len médium na zachytenie tohto plynutia do kresby.

Línie sa stávajú čistým vyjadrením pohybu, sú zápisom mojej existencie. Pohyb začína najprv v mojich myšlienkach, kedy čakám na inšpiráciu a popud začať zapisovať. Stopa zachytáva energiu ruky, je to sebestačný akt v čase a priestore a záznam prítomnosti. Tento vizuálne stvárnený prúd mysle má podobu opakujúcich sa rytmov.

Takýto istý spôsob tvorby vnútorným impulzom som implementovala aj do priestorových objektov. Začala som robiť nádoby, ktoré pre mňa majú symboliku tela, sú to nádoby na moje pocity a myšlienky. Tak, ako vyjadrujem expresivitu linky v kresbe, kde ťahy ceruzkou zachytávajú môj pohyb, chcem v hline zachytiť niečo, čo nemožno spísať do slov, alebo niečo, čo možno ani netúžim vysloviť nahlas. Postupovala som najjednoduchšou technikou ručne budovaných nádob a malých plastík. Vymodelované objekty som nechala voľne usušiť a potom vypálila, naglazovala bielou glazúrou a vypálila druhý krát. Biela farba je pre mňa farbou nehy, čistoty a transcendentálnosti.

Sprvu majú celkom hladký povrch, ale ako som postupne robila ďalšie nádoby, nechávala som voľný priebeh tomu, ako bude vyzeráť ich tvar, takže sa deformedovali a vznikalo na nich viac a viac stôp mojich rúk. Podobne ako u kresieb, každý výstup nádoby je špecifický podľa momentu, kedy bola vytvorená. Niekedy je rukopis viac subtilný, postupne som však začala robiť voľnejšie formy a hlbšie zásahy do hliny, viac textúrovanejšie a expresívnejšie. Proces postupnej deformácie formy je uvažovaním, ako sa z konkrétnych situácií, zážitkov a ideí stávajú abstraktné pocity a spomienky v našom vnútri.

Vstupným zdrojom práce sú predovšetkým fotografie a zozbierané predmety. Dokumentácia života, tak ako ho vidím ja, je dôležitou inšpiráciou pre moje ilustrácie, kresby a neskorší postup v práci. Stávam sa pozorovateľom vonkajšieho sveta, vyberám momenty, ktoré so mnou rezonujú a vyjadrujú môj špecifický pohľad na svet. Vzájomnosť medzi pozorovateľom a objektom vytvára tichý dialóg z ktorého neskôr vzhádza rozjímanie o povahe týchto vzťahov. Vzťah je založený vo sfére medzi náprotivkami. Všetky tieto interakcie a neskôr pocity z nich na mňa pôsobia ako vlny, preto často používam motívy mora. Nielen ako spomienky na rôzne cesty, ale aj spôsob, akým môžem spojiť dynamiku pocitov s prírodnými procesmi. Vnútorň život nás pravidelne zaplavuje emóciami a myšlienkami tak, ako vlny zaplavujú morské pobrežie.

Kolekcia mušlí a prírodnín môže evokovať sentimentalitu a slúžiť ako hmotná spomienka na zažité okamihy. V prvom rade ich zbieram kvôli ich kráse, ktorou sa chcem obklopiť a tiež kvôli radosti z prítomnosti. Mušle, ktoré nachádzam na pobreží sú škrupiny, v ktorých bol kedysi život a ktorý vytvoril tieto krásne formy. Podobne rozmýšľam o mojich keramických nádobách. Ja ako život, čo tvorí síce nedokonalé formy, ale ktoré sú autentickým odrazom vnútorného prežívania.

Práca obsahuje fotografie, kresby - zápisy nálad, ilustrácie , ktoré sú tiež akousi vnútornou mapou, keramické objekty a prírodniny. Objekty, kresby a fotografie nainštalujem podľa možností do uzavretejšieho priestoru, v plynulom slede, aby sa dali ľahko čítať a vzájomne sa dopĺňali a prelínali.

3 Zoznam použitých zdrojov

Knižná a periodická literatúra

BIZOŇ, Michal. *Vzájomnosť medzi Ja a Ty: Dialogická filozofia Martina Bubera*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2017. ISBN 978-80-8105-894-3.

Internetové zdroje

BRUNER, Jerome. Life as Narrative. *EWaste Schools* [online]. USA: The Johns Hopkins University Press, 1987 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: http://ewasteschools.pbworks.com/f/Bruner_J_LifeAsNarrative.pdf

FLICK, Uwe, Ernst VON KARDORFF a Ines STEINKE. A Companion to Qualitative Research. *Google knihy* [online]. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2004 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://books.google.sk/books?id=v0c1nlmZUBYC&lpg=PA88&ots=5bPI6dQ6o7&dq=cognitive%20constructivist%20creating%20inner%20world&lr&hl=sk&pg=PA97#v=onepage&q&f=true>

IHRINGOVÁ, Katarína. Mýtus a vizuálne umenie. *Ostium: Internetový časopis pre humanitné vedy* [online]. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2010 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <http://ostium.sk/language/sk/mytus-a-vizualne-umenie/>

SMITH, Roberta. An Artist of Selective Abandon. *New York Times* [online]. USA: New York Times, 2011 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2011/07/07/arts/design/cy-twombly-an-art-who-emphasized-mark-making.html>

SMITH, Roberta. Cy Twombly, Redefined by His Drawings. *New York Times* [online]. USA: New York Times, 2018 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/04/11/arts/design/cy-twombly-review-gagosian-gallery.html>

4 Resumé

The theme for my bachelor thesis „My mind is like a migratory birds“ is about observing the process of my mind collecting and sorting life experiences. According to cognitive constructivism, every person has a unique way to perceive and then define the world, due to the interpreting through the use of specific linguistic style and previous life experiences.

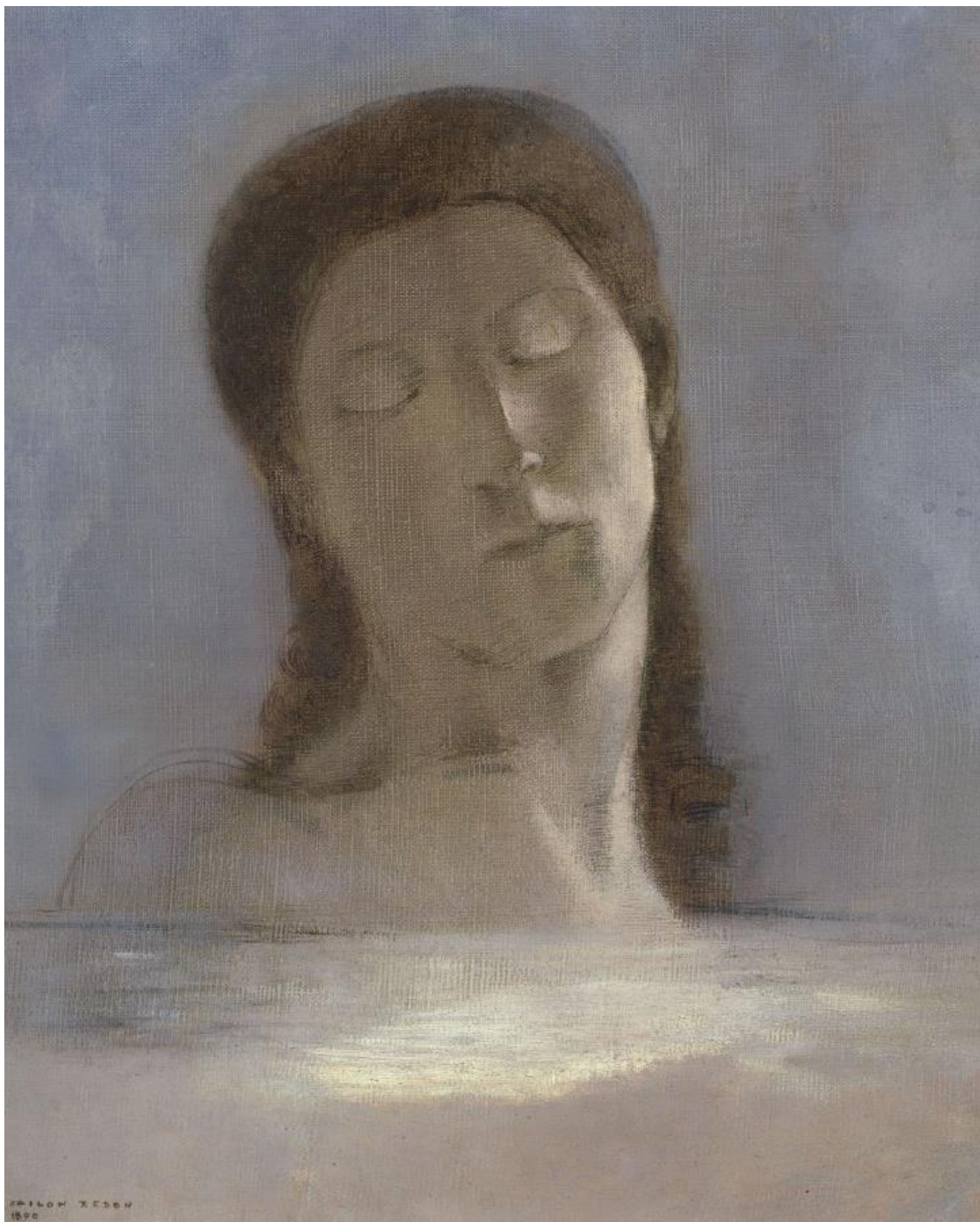
In art history, the term Individual Mythology is used to describe artists, which have created their own personal symbols to connect the external reality to the inner world. I find artists like Odilon Redon and Cy Twombly rather fascinating, as their personalities really shine through in their works.

As I was on erasmus programme in Poland, I started to exploring different ways of mark making and drawing. Self created drawing tools, different materials, even my body was used to create an artwork. The latest work of drawing and writing down my thoughts and feelings inspired me to make an installation consisting of photography, drawings, ceramics and collected items from nature. Every medium is reflecting my current state of mind in the moment I created it. By this method I am making my own symbols and paths to explain the reality. The main goal is to capture the sensibility in my mind and turn it into a tangible object. The analogue photographs, ceramic vessels and sculptures, drawings of mind-flow, illustrations and found objects are going to create a whole space of my personal view of the world.

5 Zoznam príloh

- Príloha č. 1: „Odilon Redon – Closed Eyes“
- Príloha č. 2: „Cy Twombly – Sunset“
- Príloha č. 3: „Skúmanie konceptu stôp“
- Príloha č. 4: „Téma rúk“
- Príloha č. 5: „Zapisovanie nálad“
- Príloha č. 6: „Inšpiračné skice“
- Príloha č. 7: „Inšpiračné fotografie“
- Príloha č. 8: „Modelovanie a prvý výpal keramických objektov“
- Príloha č. 9: „Glazúrovanie keramických objektov“
- Príloha č. 10: „Príklad inštalácie 1“
- Príloha č. 11: „Príklad inštalácie 2“
- Príloha č. 12: „Príklad inštalácie 3“
- Príloha č. 13: „Príklad inštalácie 4“
- Príloha č. 14: „Kresby“
- Príloha č. 15: „Analogové fotografie“
- Príloha č. 16: „Skica finálnej inštalácie“

Príloha č. 1:

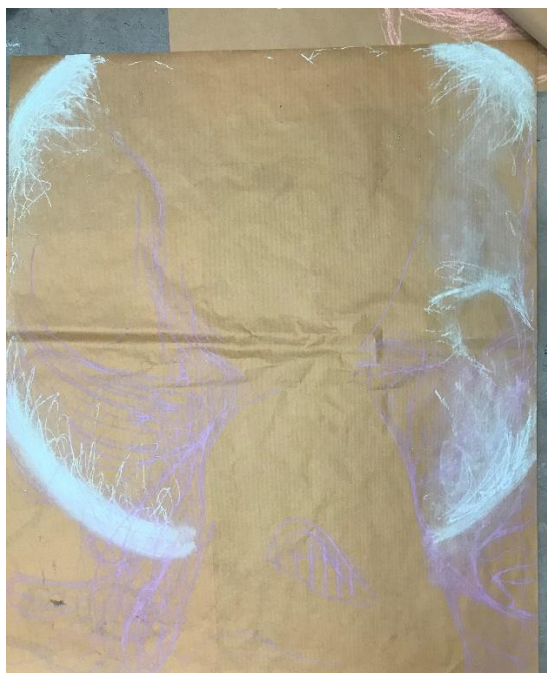
Zdroj: https://m.musee-orsay.fr/fr/oeuvres/commentaire_id/zoom/les-yeux-clos-379.html

Príloha č. 2:

Zdroj: <https://www.christies.com/lotfinder/Lot/cy-twombly-1928-2011-sunset-6110571-details.aspx>

Príloha č. 3:

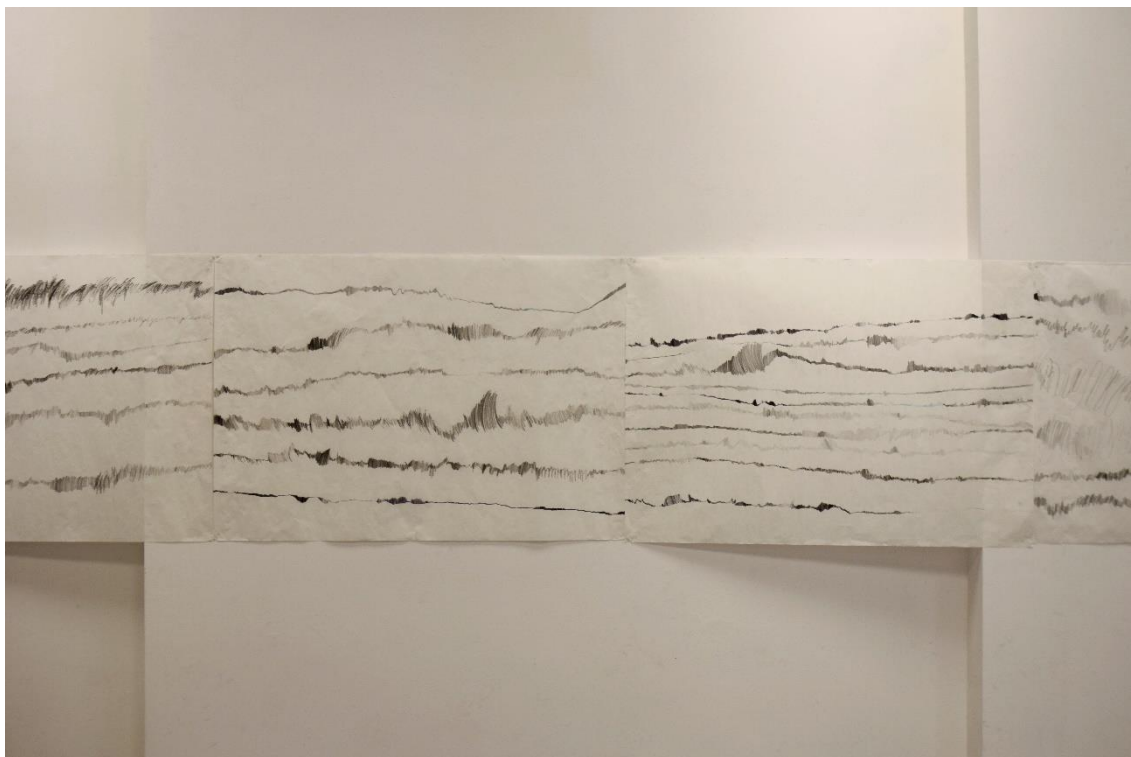
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 4:

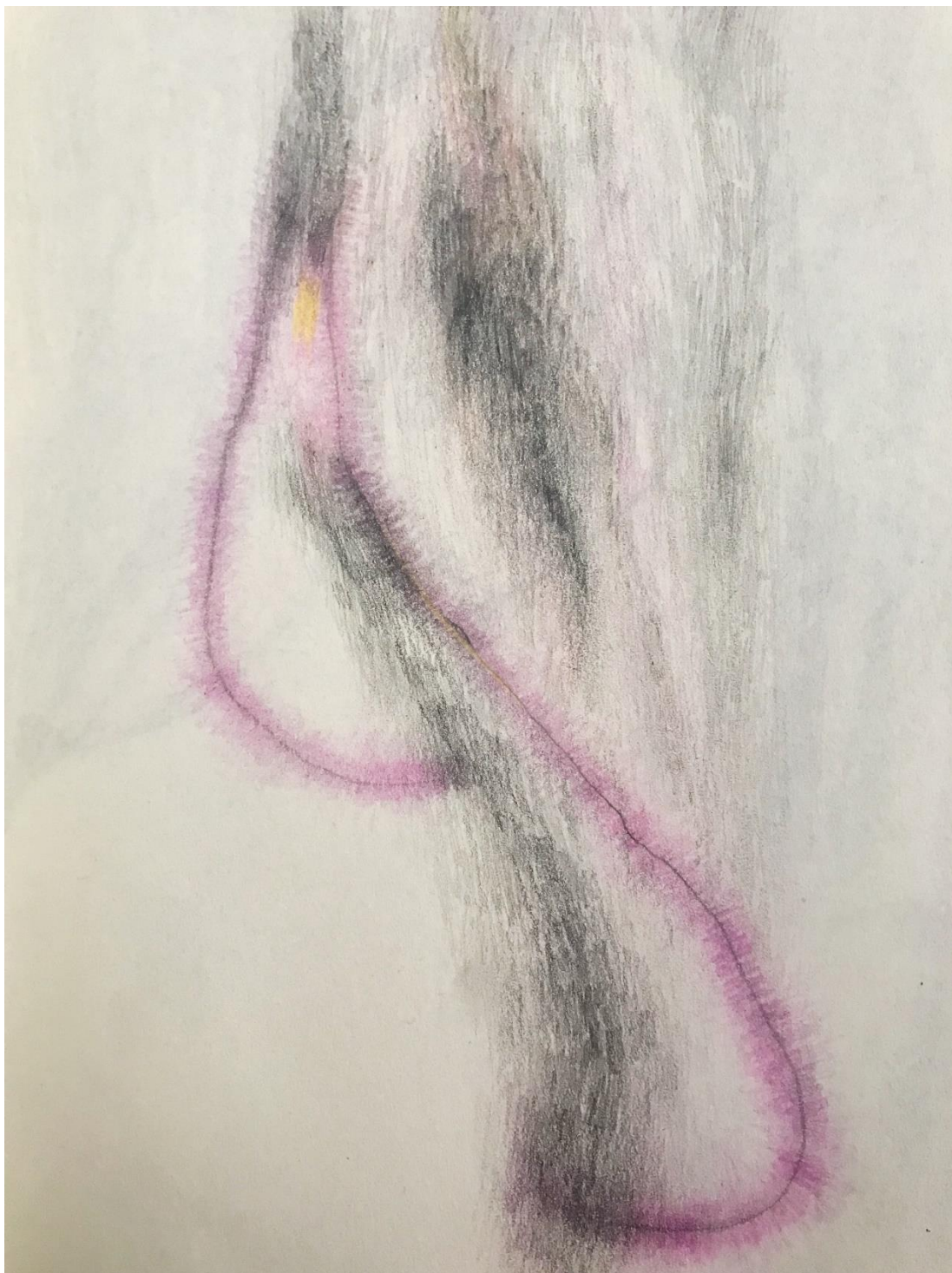
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 5:

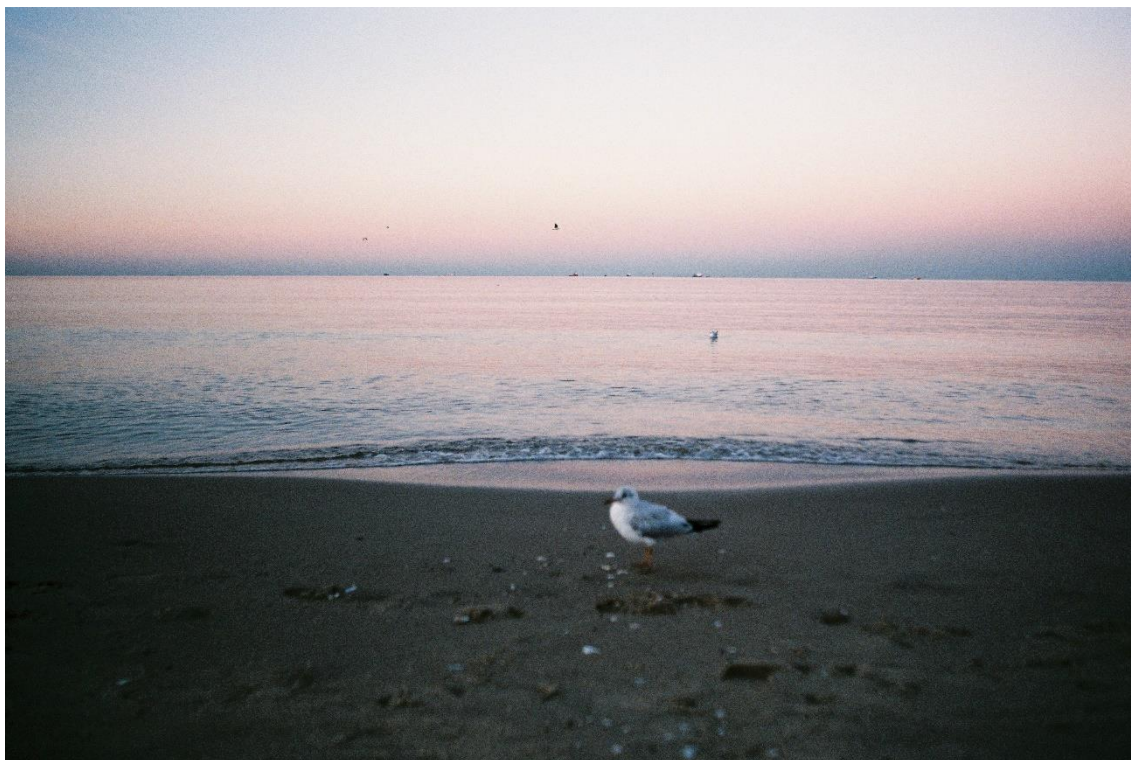
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 6

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 7

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 8:

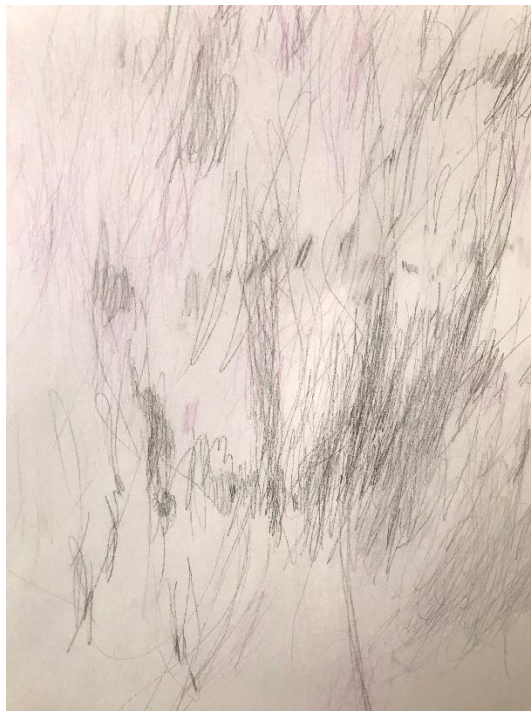
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 9:

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 10:

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 11:

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 12:

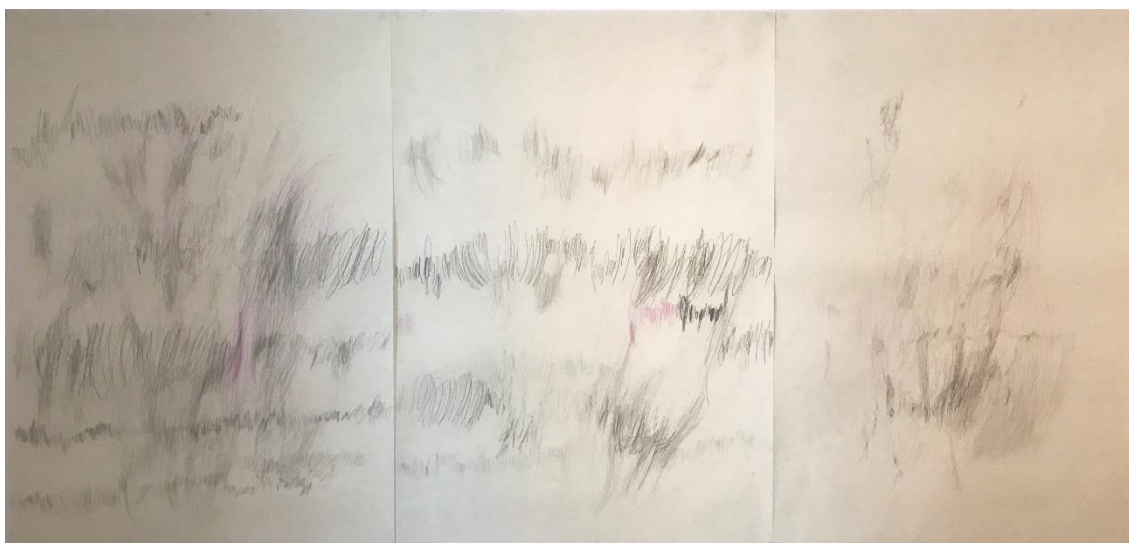
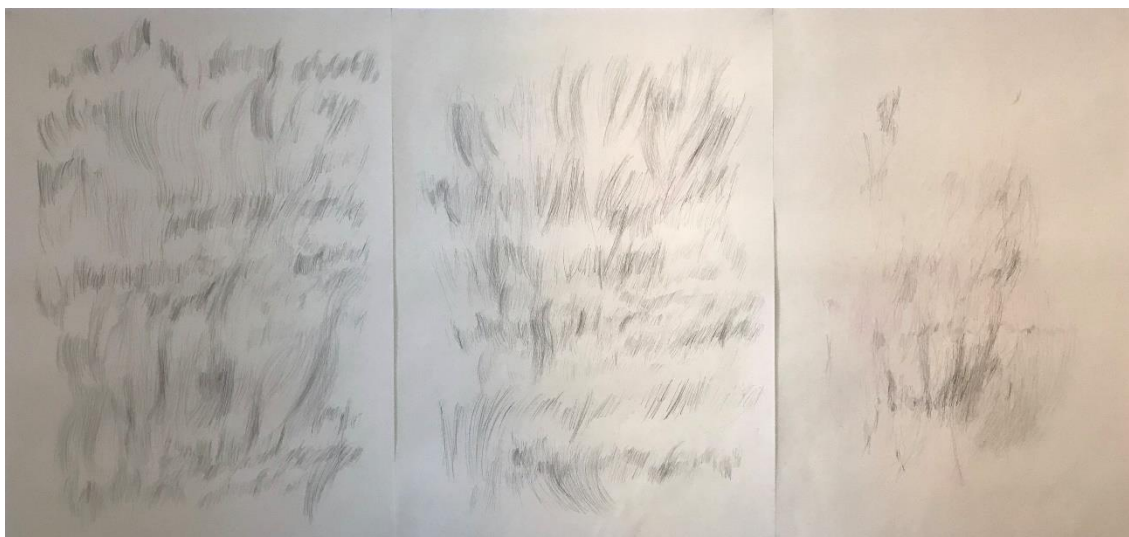
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 13:

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 14:

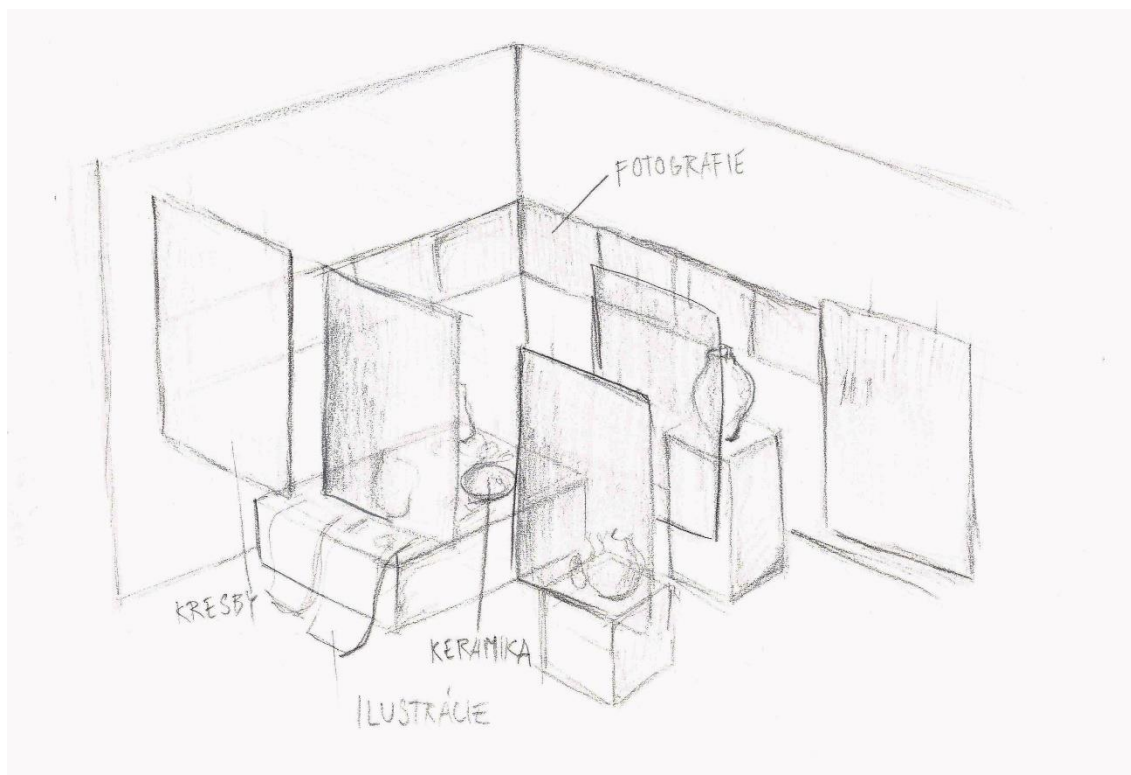
Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 15:

Zdroj: vlastné fotografie

Príloha č. 16:

Zdroj: vlastné fotografie